

CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA FAUNEI DE VERTEBRATE FOSILE DIN PEȘTERILE SITUATE ÎN PARTEA DE NORD-EST A BAZINULUI PETROȘANI

Elena Poporogu

Fauna de vertebrate fosile din peșterile situate în partea de NE a Bazinului Petroșani, a început să fie studiată abea în anul 1968, prin abordarea temei: Prezența lui *Ursus spelaeus* în peștera Roșia ( ), lucrare în care s-au făcut măsurători pe un număr de 90 piese fosile.

În lucrarea de față ne propunem să continuăm cercetarea faunei de vertebrate fosile, mai ales a microvertebratelor, prin descrierea a încă 6 specii.

Majoritatea materialului cercetat, provine dintr-o săpătură efectuată într-o peșteră situată la 750 m. în versantul drept al pîriului Roșia, situat la cca. 2,5 km. spre N. de orașul Petroșani.

Se poate ajunge la această peșteră, din cheile Roșia, urcînd circa 70 m, pînă la baza peretelui calcaros, apoi se merge în aval circa 200 m. Deschiderea peșterii este foarte joasă în formă de semielipsă. După o porțiune de 2,5 m, în care trebuie să te tîrăști să poți înainta, se pătrunde într-o cameră înaltă de 7—8 m, de formă circulară, din care spre S.E. se pătrunde într-o altă cameră mai mică, în care din exterior printr-o fantă pătrunde foarte puțină lumină. Depozitele care umplu această cameră sînt brun roșcate de tip terra rossa. În urma săpăturilor efectuate în această umplutură, s-au putut colecta un bogat material fosil, fiind alcătuit din rozătoare mici, insectivore, carnivore, resturi de păsări și numeroase specii de gasteropode. Din material au fost determinate un număr de 6 specii de microvertebrate.

Lista genurilor și speciilor ce au fost determinate:

- Glis sackdilluigensis*
- Allophaiomys plicaenicus*
- Poliomys episcopalis*
- Apodemus* sp.
- Cricetus cricetus nanus*
- Allocricetus* sp.

DESCRIEREA MATERIALULUI

Piesele fosile cercetate constau din: oase lungi, maxilare și dinți. Determinările s-au putut efectua, numai pe baza morfologiei și măsurătorilor efectuate pe dinți.

Studierea oaselor lungi nu a adus la date concludente, pentru determinarea generică și specifică, măsurătorile prezentînd foarte multe interfe-rențe.

Genul Glis Brisson 1962

Glis sackdillingensis (Heler) 1933

Material: P₄

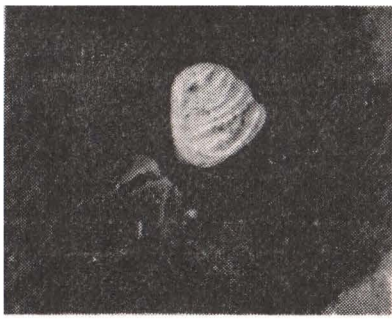

FIG. 1.

Pe singurul exemplar de P_4 prezintă o suprafață de masticție alcătuită din patru creste transverse complete, între care se interpun alte trei creste incomplete. P_4 este uniradicular, prezentînd numai un șanț superficial ce-l străbate în tot lungul său. (fig. 1)

Dimensiuni în mm.		
P4	Lungime	1,20
	Lățime	1,05
	Lungimea rădăcinii	3,00

Genul Allophaiomys Kormos 1932

Allophaiomys pliocaenicus Kormos 1932

Material: 1 M^1 , 2 M^2 , un maxilar superior

M^1 — constă dintr-un lob anterior de tip arvicola, din trei triunghiuri de dentină închise și dintr-un lob posterior în formă de semilună. Două invaginări laterale dispuse de obicei față în față, schițează o separare ușoară a lobului mezial de celelalte triunghiuri confluente ale complexului paraconidic.

M^2 — constă dintr-un lob anterior trunchiat, din două triunghiuri de dentină închise și un lob posterior, sub forma unui arc de cerc. Nu putem trage concluzii comparative asupra acestui material, el fiind de la un singur individ. Lungimea lui M^1 fiind de 2,30 mm, iar limitele de variație ale speciei fiind cuprinse între 2,25—2,60 mm, deci valorile găsite pe exemplarul nostru sînt cuprinse în limitele de variație ale speciei. (fig. 2).

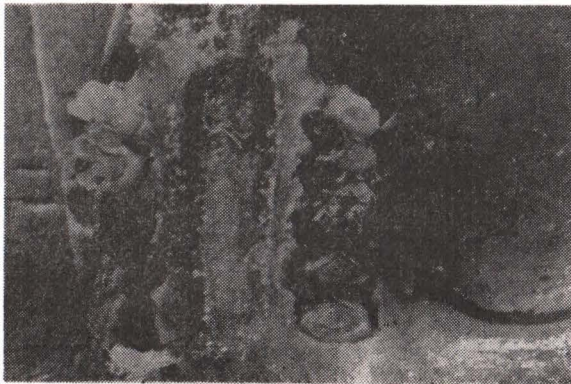
Genul Pliomys

Pliomys episcopalis (Mehely)

Material: 3 I, 1 M_1 , 1 M_2

Incisivii sînt tipici, puțin uzați fiind de la exemplare tinere.

FIG. 2.

M_1 — constă din cinci prisme de smalț dispuse altern, comunicînd ușor între ele, dintr-un lob distal în formă de talpă și dintr-o calotă mezială aproape complet închisă. Lozul anterior aproape complet trunchiat lingual și rotunjit mezial, dezvoltă pe partea labială o proeminență ascuțită orientată distal. Smalțul este neuniform prezentînd zone mai convexe a acestora.

FIG. 3.

FIG. 4.

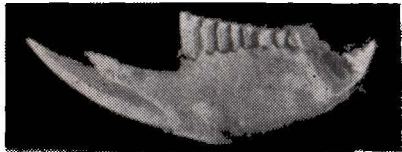

FIG. 5.

Lungimea coroanei ajunge la 2,8 mm, iar lăţimea în dreptul triunghiurilor de smalţ atinge 1,3 mm (Fig. 3, 4 şi 5).

Apodemus

Apodemus sp.

Genul *Apodemus* a fost pus în evidenţă pe baza a trei dinţi (P^4 , M^1 , M^2) proveniţi de la un exemplar tânăr.

P_4 — are suprafaţa de masticăţie foarte simplă, cu un contur aproape circular, prezentînd o mică invaginare.

M_1 — prezintă un contur mai puţin circular, iar pe suprafaţa de masticăţie se individualizează 5 cuspi, foarte diferiţi între ei ca mărime. Lungimea lui M_1 este de 1,85 mm, iar lăţimea de 1,10 mm.

M_2 — prezintă un singur elipsoidal. (Fig. 6, 7, 8).

Genul Cricetus

Cricetus Cricetus nanus

Material: 1 M_1 , 1 M_2 , 1 M_3 , 1 maxilar inferior.

FIG. 6.

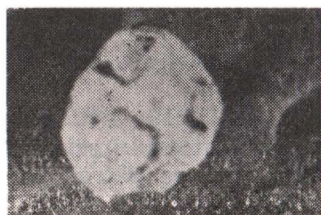

FIG. 7.

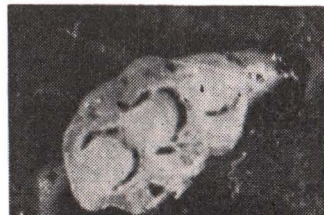

FIG. 8.

Un maxilar inferior complet cu trei dinţi, indică prezenţa genului *Cricetus*, în materialul colectat (Fig. 9, 10, 11).

Dimensiuni în mm.	Peştera Roşia	Date din literatură
Lungimea M_1	2,50	2,5 — 2,75
Lungimea M_2	2,20	2,20
Lungimea M_3	1,80	1,90

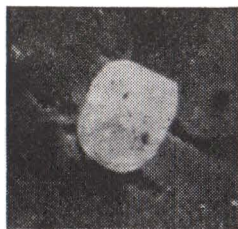

FIG. 9.

FIG. 10.

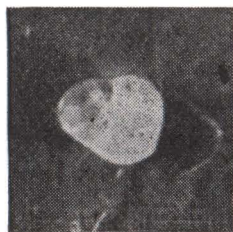

FIG. 11.

Pină în prezent micul cricetin a mai fost semnalat la Nagyharsány-hegy (Kretzoi 1956), la Betfia II (Schaub 1930) și la Betfia X (Terzea 1967) stațiuni datînd din faza de început a bihariului.

Genul Allocricetus s
Allocricetus sp.

Material — două maxilare drepte inferioare, M^1 , M_2 , M_3 . Materialul provine de la un individ destul de tînăr smalțul de pe suprafața de masticție fiind foarte puțin uzat.

MAXILAR INFERIOR DREPT

Dimensiuni în mm.	La exemplarul de la Roșia
Lungimea M^1	2,80
Lungimea M^2	2,0
Lungimea M^3	2,0

Dimensiuni în mm.	Exemplarul de la Roșia
Lungimea	30
Inăl. în dreptul art. mastoid.	12
Grosimea în dreptul lui M^1	3
Inălțimea „ „ „ „	8

Toți dinții sînt biradiculari, lungimea rădăcinilor fiind de 5—3 mm, partea liberă a incisivului avînd 8 mm.

Suprafața lui M^1 prezintă un contur triunghiular orientat cu partea ascuțită anterior. Suprafața masticatorie prezintă 6 cuspidi.

M_2 — prezintă un contur aproape pătrat, în fiecare colț avînd cite un cuspid.

CONCLUZII

Asociația faunistică de vertebrate cercetată, cuprinde microvertebrate reprezentate prin: Arvicolidae, Muridae, Cricetidae, etc.

Privită în ansamblul său fauna de aici se apropie foarte mult cu aceea de la Betfia X de lângă Oradea (3) avînd o serie de elemente comune, dintre care menționăm:

- preponderența sp. *Allophaiomys pliocaenicus*,
- prezența genurilor: *Cricetus*, *Glis*, *Apodemus*, genuri ce au fost găsite și la Betfia X.

În ce privește vîrsta faunei studiate, după datele comparative s-ar putea încadra la limita dintre villanyum-biharium,

BIBLIOGRAFIE

1. Felix, Bernard, *Elements de Paleontologie*, 1895.
2. Barbu, I. Z., *Catalogul vertebratelor fosile din România*, Mem. Sect. Științ. Acad. Rom., seria III, VII, Mem. 2, 1930.
3. Terzea, E., *Un nou punct fosilier Betfia X*, Lucr. Inst. de Speologie, 1967, Ed. Acad.

CONTRIBUTIONS A LA CONNAISSANCE DE LA FAUNE DE VERTÉBRÉS FOSSILES DES GROTTES DE LA PARTIE NORD-EST DU BASSIN DE PETROȘANI

RÉSUMÉ

Cette étude expose les résultats des recherches sur la faune fossile des grottes de la partie nord-est du bassin de Petroșani. Six espèces de vertébrés fossiles microscopiques y sont décrites.